

Vi skal åbne børns øjne for den rigdom, der er i de musiske fag

Interview med Anders Bondo Christensen

af Erik Lyhne

Fotograf: Ulrik Jantzen

Lærerstuderende 1978-1982
Medlem af Lærerstuderendes Landsråds hovedbestyrelse 1979-1982
Lærer på Guderup Skole, Nordborg kommune 1982-1984
Lærer på Nydamskolen, Sundeved kommune 1984-2002
Medlem af kredsstyrelsen i Sønderborg og Omegns Lærerkreds 1985-2002
Formand for Sønderborg og Omegns Lærerkreds 1987-2002
Formand for Danmarks Lærerforening 2002-?
Formand for LC 2002
Formand for KTO (Kommunale Tjenestemænd og overenskomstansatte) 2007
Formand for SKAF (Stats og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab) 2002
Formand for FTF-K (FTF-Kommunalt forhandlingsfællesskab) 2003

Formand for bestyrelsen i:
- Lån & Spar Bank 2006
- Lærernes Pension 2002

Hvorfor er du blevet uddannet til lærer?

Der er to grunde. Den ene er, at jeg er ud af en søskendeflok på fem og har været spejderleder i mange år. Jeg har haft det godt med at arbejde med børn. Så selve jobindholdet som lærer tiltalte mig. Den proces, man som lærer gennemlever med eleverne, hvor de går fra at være børn til at udvikle sig til unge voksne mennesker. Det er en stor og givende opgave. Det har jeg til fulde fået bekræftet gennem min lærergerning. Den anden er, at jeg synes, at folkeskolen er Danmarks vigtigste samfundsinstitution. Skolen er et helt afgørende element i vores samfund. Jeg har været lidt "hovskisnovski" og sagt, at hvis vi ikke har hospitaler, så bliver folk ikke raske, men folkeskolen er det vigtigste element for at det enkelte barn får et godt indhold i sit liv. Den fælles folkeskole for alle er også et vigtigt fundament i vores demokratiudvikling. Et afgørende kit til at binde vores samfund sammen. De seneste år har der været alt for meget fokus på, at eleverne skal lære at læse. Der er efter min mening så mange andre opgaver, folkeskolen har. Så det er grunden til, at jeg valgte lærergerningen frem for at blive landmand eller studere matematik på universitetet, som var to andre ting, jeg overvejede, da jeg skulle vælge uddannelse.

Hvad har dine lykkestunder været som lærer?

Jeg er uddannet i 1982 og var lærer i 20 år, inden jeg blev formand for DLF i 2002, så jeg har haft mange lykkestunder med børnene.

Jeg udtalte engang i et interview, at det kan være en hel religiøs oplevelse at være lærer. Jeg havde en 10. klasse, som jeg skulle afslutte. Efter ferien skulle jeg starte en ny 1. klasse op. Jeg deltog i et forældrearrangement i børnehaveklassen. Den oplevelse af at vide, at de små 5 - 6 årige, der løb rundt om benene på mig, om 10 år ville have gennemgået den udvikling som eleverne i den 10. klasse, jeg var ved at afslutte. Det er fantastisk at få lov til at deltage i en

sådan udvikling af børnene.

En anden ting jeg husker tydeligt, var engang jeg havde en 9. klasse til at bo hjemme på mit loft. Vi vandrede ned gennem sivene til Ketting Hav, hvor vi fangede ål midt om natten. Det glemmer eleverne heller aldrig. Det er også dejligt at møde gamle elever og finde ud af, at de har været glade for den undervisning og de oplevelser, man har givet dem.

Det er oplevelser, der ligger udenfor katedertimerne?

For mig er skolen det hele. Det er også det, der sker i klasselokalerne i fagtimerne. Men det gode ved folkeskolen i Danmark er, at vi møder børnene i mange sammenhænge. Når vi har haft oplevelser sammen f.eks. på en natlig fisketur, så får vi et rigtig godt forhold til vores elever.

Hvad husker du fra din egen skoletid?

Jeg husker, at mine lærere var meget forskellige og kunne nå os på forskellige måder. Min lærer i sløjd og biologi kunne tryllebinde os med sine fortællinger både indenfor og udenfor fagene. Så havde jeg en klasselærer, der var en helt anderledes, men også en formidabel lærer. De var gode begge to, bl.a. fordi de var så forskellige. Der er tilbøjelighed til, at vi skal være ens. Jeg synes hellere, vi skal give plads til forskellighederne og lade den enkelte lærer bruge de styrkeområder hver især har. Det var det, jeg oplevede, at mine lærere kunne udnytte i min skoletid. Jeg har selvfølgelig også oplevelser med lærere, som ikke var så gode, og det har vi nok alle sammen. Det er meget vigtigt, at vi har en folkeskole, hvor børnene møder forskellige mennesker, som gør tingene på forskellig vis. Det at vi ikke "bare" møder en lærer, men at vi møder et menneske, som gør tingene på forskellig vis. Disse ting er også vigtige i forhold til den aktuelle debat, der kører om folkeskolen. Det er en vigtig ballast, jeg har med fra min egen skoletid, som jeg mener stadigvæk er aktuel. Det er vigtigt, at børnene møder læreren, som det menneske han/hun er. Der stod for nylig i en avis frit citeret, "at folkeskolens opgave, hvor banalt og kedeligt det end måtte lyde, er at give eleverne kundskaber, så de kan komme videre i uddannelsessystemet". Mit svar var, at det er både banalt og kedeligt og smaskhamrende forkert. Vi har en meget større opgave i den danske folkeskole. En af de vigtigste opgaver er, at skolen skal ruste eleverne til at kunne tage ansvar i deres eget liv og blive en del af det omgivende samfund. Det kræver noget helt andet, end at vi bare propper kundskaber ind i hovederne på dem.

Danmarks Lærerforening (DLF) og Dansk Pædagogisk Universitet (DPU) har netop sendt et forslag til en ny forskningsbaseret læreruddannelse ud. Hvad er baggrunden for det?

Jeg har oplevet, at kravene til lærerne er steget ganske betydeligt, siden jeg selv blev uddannet i 1982. Der er siden sket mange reformer og justeringer undervejs. Jeg synes, at vi nu i 2009 har brug for at få en grundlæggende debat om læreruddannelsen, for at kunne give lærerne de bedste forudsætninger for at løse den vigtige og komplekse opgave, det er at udføre lærergerningen. Derfor er vi kommet med et udspil til et forsøg, hvor vi kan give de kommende lærere de optimale muligheder for at kunne løse opgaven at undervise. Det er vigtigt for mig at understrege, at det ikke er en underkendelse af den læreruddannelse, vi har for tiden. Der er stor kvalitet i den, men med dette forsøgsforslag vil vi kunne få nogle erfaringer, der kan bruges, næste gang læreruddannelsen skal gennemgå en forandring.

Vi præsenterede skitsen i midten af marts og inviterede professionshøjskolerne til et samarbejde omkring den. På den baggrund håber vi, at der gennem et samarbejde kan etableres et mere gennemarbejdet forsøgsforslag, som der vil være en politisk velvilje til.

For DLF er det afgørende, at det bliver et afgrænset forsøg, for vi ønsker ikke, at der skal være to parallelle former for læreruddannelse. Ved at lave et afgrænset forsøg, bliver der heller ikke nogen konkurrence i forhold til den eksisterende læreruddannelse.

Hvordan tænker I jer, at forsøgsuddannelsen kan etableres?

Vi kunne tænke os, at der skal være en årgang med 100 – 120 studerende. De erfaringer, som vi henter derigennem, skal så bruges til en mere gennemgribende uddannelsesændring af læreruddannelsen.

Vi vil ikke henlægge undervisningen til universiteterne. Vi fastholder, at læreruddannelsen sker med udgangspunkt i professionshøjskolerne, for her er der en helt særlig ekspertise i forhold til at betragte fagene som undervisningsfag. Men der skal være et samarbejde mellem underviserne på professionshøjskolerne og med undervisere på universiteterne, der har forudsætninger i pædagogik og didaktik.

Er det ikke en akademisering af læreruddannelsen?

Nej, det bruger man som et fy-ord. Jeg mener ikke, at man akademiserer læreruddannelsen. Der sker det, at vi med vores forslag vil styrke forskningsdelen i læreruddannelsen uden at give køb på, at det er en professionsrettet uddannelse, mod at skulle undervise i

skolen. For os er det en balance, vi ønsker at opretholde.

Hvilken viden skal vi besidde for at blive gode lærere?

Set i lyset af de udfordringer vi har som lærere i dag, er det afgørende, at vi bliver rustet til at kunne forholde os til det bombardement, vi får af forskningsresultater. Hvis vi som lærere ikke har et godt fundament til det, kan vi meget let blive kastebolde for forskellige tolkninger og populistiske udlægninger af sådanne forskningsresultater. Vi kan allerede se, hvordan vores politikere lader sig blæse omkuld af forenkede udlægninger. Det må vi ikke gøre som lærere. Vi skal derfor have helt andre professionelle forudsætninger for

at kunne forholde os til de forskningsresultater, der kommer.

Det er den faglige dimension, I prioriterer. Hvad med den mellemmenneskelige viden?

Den skal også stå stærk. Det er derfor, det er afgørende for DLF, at det er de nuværende professionshøjskoler, der er udgangspunktet for læreruddannelsen.

Når jeg tænker tilbage på min egen uddannelse, så fik jeg en rigtig god ballast også i forhold til at blive klog på mennesker. Den sociale dimension er vigtig i arbejdet med børnene. Det må vi ikke glemme i læreruddannelsen. Det handler for mig om at bevare disse vigtige elementer i læreruddannelsen samtidig med, at vi også ruste de kommende lærere til at kunne tackle de forskningsresultater, de bliver bombarderet med fra alle sider.

Vi vil med vores forslag forsøge at skabe en stærk kobling mellem praksis og teori. Vi vil lægge tyngden af praktikken i slutningen af forsøgsuddannelsen. Praktikken skal bruges i forhold til mange af de konkrete udfordringer, man står med som lærer. F.eks. er det underligt for mig, at mange af de lærere, der uddannes i dag, ikke har kendskab til dansk som andet sprog. Vi ønsker med vores forslag at lægge undervisningen i dansk som andet sprog tæt op af praktikkerne. Vi ønsker også, at det speciale, som vi foreslår, skal tage udgangspunkt i den praktik, der ligger i den sidste del af forsøgsbeskrivelsen. Det er praksisrelateret specialeskrivning, vi går efter.

Man kan skyde os i skoene, at det er en skriftliggørelse af uddannelsen, men jeg synes, det handler om, at vi som lærere skal blive bedre til at forske i og forstå egen undervisning. Man kan sige, at det er en krævende proces, men jeg tror, at det er særdeles værdifuldt i fht. den opgave, man skal løse efter endt uddannelse.

De kreative fag har det svært for tiden. Hvordan skal de indgå i jeres forsøgsuddannelse?

Med den nuværende læreruddannelse har vi et kæmpeproblem med linjefagsdækningen. Det skal man naturligvis tage højde for i den videre proces med en detaljeret gennemarbejdning af det forslag, der ligger fra vores side.

Vi vil gerne have rettet op på den skævvridning, der for tiden er med fagene i læreruddannelsen. Derfor skal der også være en følgegruppe, der skal følge dette problem meget tæt.

For os gælder det ikke kun om at sikre de praktisk-musiske fag, men om at sikre hele fagrækken. Vores udfordringer er på det område hverken større eller mindre end under andre former for læreruddannelse.

Både den æterbårne og den skrevne presse har hele tiden nye historier om lærernes og skolens elendighed. Vil lærerne stå bedre rustet med den uddannelse, I foreslår?

Vi skylder vores lærere, at de bliver rustet bedst muligt til at modstå disse historier. Vi har hele tiden politikernes bevågenhed, og alle har en mening om skolen. Det er et vilkår for de danske lærere at befinde sig i orkanens øje. Det er endnu en god grund til, at vi som lærere har en uddannelse, der på alle måder klæder os godt på til at kunne indgå i de diskussioner og debatter, der opstår.

Hvad med kanon undervisning?

Hvis der er noget, jeg tager afstand fra, er det det, som jeg kalder "køgebogsundervisning". Man kan ikke slå op i en manual og læse sig til, hvordan timerne skal afvikles. Jeg har på mange medlemsmøder sagt, at der er to grunde til, at vi har verdens bedste folkeskole i Danmark. Den ene er den gamle formålsparagraf. Her stod, at skolen i samarbejde med forældrene skulle sikre sig, at eleven tilegner sig kundskabsmæssige færdigheder og arbejdsmetoder, der bidrager til den enkelte elevs personlige og alsidige udvikling. Altså at eleverne skal kunne bruge det, de lærer, til noget. Lidt

populært sagt; vi skal ikke uddanne Klods Hans' storebrødre.

Den anden grund er, at vi i Danmark har en lang tradition for, at læreren har ansvaret for undervisningen. Det er også derfor, jeg kæmper imod kanon-tanker, som begrænser lærerens frihed og ansvar. De begrænsninger giver altid en dårlig undervisning. Jeg blev på den baggrund anklaget for at svigte lærerne, for man mente, at det ville være meget nemmere for lærerne, når de havde faste planer for indholdet i undervisningen. Jeg replicerede, at det ville være endnu lettere, hvis der også var en fast manual for undervisningen.

Hvis det var sådan, ville vi have en rigtig dårlig folkeskole. Det er også en værdikamp for hvilken lærerrolle, vi ønsker i fremtidens skole.

Hvad betyder æstetiske oplevelser for børn?

Det betyder fantastisk meget. Vi har en meget større opgave i folkeskolen end at blive nr. et i Pisa. Vi skal sørge for, at vores elever får de bedste muligheder for at kunne fungere i det danske samfund. Bertel Haarder sagde på en konference, frit citeret. *"Det er afgørende med god billedkunst i den danske folkeskole. Vi skal åbne børnenes øjne for den fantastiske verden som kunsten giver os"*.

Jeg blev glad for at høre denne udlægning og ikke blot, at dansk er alle fags moder, og at der skulle flere test på bordet. Jeg håber meget, at vi kan få fokus på, at de kunstneriske æstetiske oplevelser kan få en større plads i skolen.

Hvorfor nøjes med sangens år – når vi kan få musik i resten af livet?

De musiske fag skal generelt betyde meget mere end nu, hvor det er "lidt påklistede fag". Som det er nu, så kan en ekstra dansktime medføre, at man bare fjerner en musiktime. For det betyder ikke så meget. Med den status, de musiske fag har fået på baggrund af den fokusering, der har været på Pisa-målbare-resultater, er det en kæmpe udfordring at holde fast i disse fag, bl.a. for at børnene kan få et godt liv på alle planer.

Det handler om, at de, der har det professionelle ansvar, bliver ved med at tro på og kæmpe for, at skolen skal indeholde disse vigtige aspekter. Vi skal som lærere blive ved med at fastholde, at det er en målsætning, vi skal kæmpe for.

Man siger tit, at når der har været musiske projekter i skolen – så skal vi indhente det faglige bagefter?

Det er en tendens, der er forstærket de seneste år. Vi kan se på skolernes prioriteringer, at frivillig musik, sløjd mv. i den grad er blevet nedprioriteret. Der er derfor al mulig grund til at rejse diskussionen om de musiske fag. De musiske fag skal heller ikke bare fungere som hjælpefag til opnåelse af bedre færdigheder i andre fag. Fagene har i sig selv en kæmpe værdi for børnene, og vi svigter børnene, hvis vi ikke holder fast i dem.

Vi skal også åbne op for, at vi som lærere skal bruge mange veje ind til børnene. Det dumme, man kan gøre er, at bombardere børnene med læsning, hvis de ikke har fået f.eks. tilstrækkelige læsekundskaber. Det er slet ikke den måde, vi skal fange og skærpe deres interesse for læsning. Vi skal lave en skole, hvor børnene oplever, at hvad der er vigtigt for dem, også er vigtigt for skolen. At man også kan gå andre veje. Det dumme, man kan gøre i den situation, er at fjerne frivillig musik, sløjd mv. Fag hvor mange børn lever og har det godt. Når jeg tænker tilbage på min tidligere sløjd kollega, som havde et hold store knægter. De klarede sig meget godt i skolen, men jeg er helt sikker på, at hvis de ikke havde haft de oplevelser med den engagerede sløjdlærer, så havde de ikke fået det udbytte ud af skolen, som de fik. Her går tingene hånd i hånd og forstærker hinanden.

Der er lige lanceret en forsøgsordning med prøver i de musiske fag. Hvad mener du om det?

Der er en alt for stor tendens til at tro, at man ved hjælp af sådanne strukturelle systemer kan lave en bedre skole. Den bagvedliggende ide for indførelse af prøver i disse fag, er at de skal have samme værdi som de øvrige skolefag. Allerede i det udsagn har man nedgjort fagenes værdi. Det er et dårligt signal at sende. Vi skal åbne børns øjne for den rigdom, der er i de musiske fag og ikke bare gå efter at indføre prøver i fagene. Hvis det handler om at kunne sige de rigtige ting ved eksamensbordene, så er fokus flyttet fra de vigtige ting, som disse fag også repræsenterer. Man

skulle hellere lave en reel ligestilling mellem fagene ved at overveje, hvordan og hvor mange prøver, der skal være.

Skal vi afskaffe prøverne i dansk og matematik?

Jeg synes, vi skal have en alvorlig diskussion om prøverne i den danske folkeskole. Jeg vil gerne rose de danske skoleelever, for deres organisation er kommet med et nyt oplæg til, hvordan man nytænker prøverne, så de i langt højere grad bliver til en del af skolen og undervisningen. Hvis vi tænker på, hvor mange undervisningstimer vi spilder ved at afholde prøver, så har jeg personlig den opfattelse, at de kunne bruges bedre. Hvis vi skal have prøver, skal de tilrettelægges på en måde, så de bliver til en integreret del af undervisningen.

Vil prøverne i de kreative fag betyde noget for fagenes anseelse?

Nej, ikke kun hvis man laver prøver, som vi gør nu. Men hvis vi nytænker prøverne, så er det afgørende vigtigt at indtænke disse fag. F.eks. i projektopgaver hvor alle fag kan inddrages.

Hvad med den stort set ikke eksisterende efteruddannelse indenfor de musiske fag?

Generelt er der stor rift om de efteruddannelsesmidler der er. Regeringen siger godt nok, at vi har fået 150 mio. til ekstra efteruddannelse. Men i virkelighedens verden er der ikke en krone mere til efteruddannelse ude på den enkelte skole. Der skal skabes bedre reelle forudsætninger for at kunne sende lærere på efteruddannelse ikke kun indenfor de musiske fag – men

i alle fag. Vi (DLF) har bl.a. gennem overenskomsterne kæmpet for, at alle lærere fik både ret og pligt til efteruddannelse. Vi synes, at politikerne både på Christiansborg og i kommunerne skulle have meget mere fokus på problemet med den manglende efteruddannelse. Et andet problem er, at det ensidige fokus på de målbare resultater i forbindelse med Pisa testene har også skævvredet, hvad man har lagt vægt på m.h.t. efteruddannelse.

Musikfaget har været udsat for stor kritik, og at undervisningen er for dårlig?

Jeg nægter at forholde mig til sådanne generaliseringer. Jeg startede med at nævne mine lærere fra min egen skoletid. De var forskellige, og sådan er det også med musiklærerne på landets skoler. Vi kan ikke bruge sådanne generelle udtalelser til noget.

Vi kan derimod se, hvad et engageret team af musiklærere betyder for en skole. Jeg kender adskillige skoler, hvor dygtige og engagerede musiklærere ikke bare har løftet musikundervisningen, men også givet hele skolen et løft. Det, at en skole kan stille med musik til forskellige arrangementer, er med til at give en bedre skole. Derfor er der også al mulig grund til at sige, at alle der underviser i de kreative fag, også skal have gode faglige forudsætninger for at kunne varetage fagene.

Konservatorierne står på spring for at overtage uddannelsen af musiklærere. Skal vi lægge uddannelsen af musiklærere derover?

Nej, det skal vi ikke. Det som er entydigt, er at vi ikke blot skal være dygtige indenfor vores fag, men også have de fagdidaktiske forudsætninger for at kunne indgå i en undervisning. Jeg har hørt professor Jens Rasmussen fra DPU sige på et møde i globaliseringsrådet – her citeret frit fra hukommelsen: *"Hvis man sætter en faglig meget kompetent, men fagdidaktisk inkompetent person ind i et undervisningslokale, så er det næsten værre, end hvis man sætter en ind, der hverken kan fag eller fagdidaktik"*.

Den afgørende faktor er fagdidaktikken. Det er, der hvor vores professionalisme som lærere ligger. Det, at vi kan formidle fagene. På dette punkt har professionshøjskolerne, de gamle seminarier, en kompetence og ekspertise, der ikke findes andre steder i Danmark.

En anden problemstilling er, hvis lærerne, der skal undervise i fagene, ikke er en del af skolens liv, men bare gæstelærere med det ene fag. Så bliver de ikke en del af elevernes og skolens liv. Jeg vil tilføje, at vi rigtig gerne vil have gæstelærere i skolen, men ikke fastansatte gæstelærere. Det har vi ikke brug for. Den skole, der findes i dag, er meget kompleks med lærerteams og mangeartede samarbejdsrelationer. Så kommer der en helt anden dagsorden, hvis vi f.eks. skal til at have

konservatorieuddannede lærere ind på skolen. Det passer ikke med den virkelighed, vi har i skolen i dag.

Undervisningsministeriet foreslår også forsøg med at gennemføre musikundervisning gennem 9 år, uden at tilføje faget flere timer eller ressourcer?

Det er rent pjat. Det har både jeg og skoleledernes formand udtalt. Hvis man vil styrke musikundervisningen, så skal man også give mere rum i skolens dagligdag og ikke bare flytte nogle timer fra 3. til 7. klasse. Der skal være tale om en reel opkvalificering, hvis man skal have musikundervisning gennem hele skoletiden.

Hvad betyder morgensangen for børnene?

Sang betyder rigtig meget. Det giver et løft til os alle sammen, når vi synger. Jeg synes ikke det kun handler om morgensang. Det må man tage stilling til på den enkelte skole. Men at musik og sang betyder rigtig meget for os alle, er hævet over enhver tvivl. Musik og sang skaber gode rammer omkring undervisningen.

Nedslidte musiklokaler?

Vi skal ikke underkende, at de rammer vi har omkring undervisningen, betyder meget. Jeg har tit sagt, at kommunalpolitikere aldrig ville acceptere, at rådhuset så ud, som mange skoler gør. Det, at lokalerne er gode, betyder meget for både medarbejdernes og børnenes engagement. Derfor skal der også være fokus på gode rammer omkring undervisningen.

Hvordan ser du på privatsponsorerede undervisningsmidler?

Det er helt afgørende, at vi i Danmark har en offentligt finansieret skole. Vi har undervisningspligt i den danske folkeskole. Derfor er der også en pligt til at stille et kvalificeret undervisningstilbud til rådighed for alle børn i Danmark. Derfor må vi aldrig komme i en situation, hvor skolen bliver afhængig af private sponsorater. Det betyder ikke, at vi ikke kan have et samarbejde med erhvervslivet. Der findes mange eksempler på gode inspirerende projekter, der er lavet i samarbejde med private sponsorer. Men udgangspunktet er, at skolen drives af offentlige midler. Man må ikke komme ud på en glidebane, for det, der umiddelbart kan være lidt uskyldigt, kan virke som en ruse, hvor man til sidst hænger inde i bunden og skal kæmpe med andre om de få sponsorkroner, der er. Man skal være meget opmærksom på, om man bliver bundet op af krav og modydelser, så skal vi sige nej tak.

Hvordan skal lærerne bevare gejsten?

Vi skal fortælle folkeskolen og lærernes fantastiske historie. Alle mennesker har erindringer om deres skoletid med lærere, der har betydet noget for dem. Det har en betydning både for samfundet og det enkelte barn. Det er den store fortælling, vi skal bygge videre på og fastholde vores gejst i.

Hvilket råd skal du give til de kommende lærere?

De skal engagere sig meget i deres studie og i det arbejde, de forbereder sig til at komme ud i. For mange lærere betyder det at lykkes som menneske, også at man lykkes som lærer. Så meget kommer lærerfaget til at betyde for os. Derfor skal man engagere sig gennem hele sin uddannelse. Man skal forstå at se på de mange fantastiske positive ting, der ligger i at undervise børn. Det er ting, man gennem et langt lærerliv dagligt kan glæde sig over.

DLF/DPU's forslag til nye læreruddannelse kan læses her:

Forslag til nye læreruddannelse

og

Forslag til nye læreruddannelse (Pdf)